

ZPRÁVA Z PSYCHOLOGICKÉHO VYŠETŘENÍ

Osobní údaje klienta:

Žena, 22 let

Stav: svobodná, bezdětná, žije s partnerem

Vzdělání: Vysokoškolské (Bc. v oboru psychologie)

Povolání: Student (navazující magisterské studium psychologie)

1 Úvodní informace

Na vyšetření přišla klientka z vlastní iniciativy, jednalo se o její první psychologickou konzultaci. Protože se týkala profesní oblasti, klientka mi před první návštěvou zaslala svůj životopis – pro snadnější orientaci v jejích dosavadních pracovních zkušenostech.

1.1 Zdroje informací a jejich spolehlivost

Klientka během prvního setkání reaguje adekvátně situaci, nepůsobí nervózně a je velmi komunikativní. Nedělá jí problém mluvit o svém problému, současné situaci, o svém životě. Nemá obtíže s formulací svých myšlenek, v čemž může hrát roli fakt, že studuje psychologii. Klientka se zdála být upřímná v popisu svých silných a slabých stránek. Informace, které jsem od ní během konzultace získala, považuji za důvěryhodné, – ačkoliv jsem si vědoma, že je všechny nemohu ověřit z jiných zdrojů a že by informace z nich mohly nějakým způsobem výsledek vyšetření ovlivnit. Prozatím však vycházím ze zdrojů, které mám v tuto chvíli k dispozici, a to z rozhovoru s klientkou, jejího výkonu v testu a dotazníku a orientačně také ze zasláního životopisu.

1.2 Informovaný souhlas

Psychologická konzultace probíhala v budově Fakulty sociálních studií, klientka přišla sama a ve stanovenou dobu. Na začátku setkání jsme společně vyjasnily, co klientka od psychologické konzultace očekává, tedy co je cílem vyšetření a jak bude probíhat. Klientku jsem ujistila o důvěrnosti a anonymitě informací. Seznámila jsem ji také s tím, že z vyšetření bude sepsána zpráva, která bude použita pro studijní účely. Klientku jsem také informovala, jaké psychodiagnostické metody k vyšetření navrhuji a jak budou administrovány, dále jsem ji

seznámila s jejich délkou a náročností. Klientka byla poté ujistěna, že vyšetření může v jakékoliv fázi ukončit, a to bez udání důvodu. Na základě výše uvedených informací podepsala informovaný souhlas.

2 Důvod vyšetření

Vyšetření bylo provedeno za účelem sebepoznání, a to se zaměřením na konkrétní problém v profesní oblasti, konkrétně týkající se motivace k výkonu.

Klientka svoje obtíže uvedla tím, že několikrát vystřídala zaměstnání (jde o studentku, která pracuje na částečný úvazek). Opakovaně se stává, že ji nová práce nejdříve velmi baví, postupně ale ztrácí motivaci, protože zjistí, že v daném typu zaměstnání nenachází smysl, „*chce něco víc*“ a domnívá se, že vysoké nasazení, které práce vyžaduje, nedosahuje míry, do jaké ji naplňuje. Obává se, že by časté střídání zaměstnání mohlo negativně ovlivnit její další profesní kariéru – potenciální budoucí zaměstnavatelé by ji na základě toho považovali za nevytrvalou, nespolehlivou apod. Zároveň, než z určitého zaměstnání odejde, velmi trápí ji pocit odpovědnosti vůči zaměstnavateli, obává se, že její odchod mu způsobí komplikace. Dokud v práci je, podává vysoké výkony – „*neumí se nesnažit*“. Má ovšem strach z toho, že když bude stále podávat vysoké výkony, zaměstnavatel jí v reakci na to zahrne čím dál větším množstvím úkolů – obává se stresu, který jí to přinese. Na základě výše zmíněného jsme se společně rozhodly, že cílem vyšetření bude zaměřit se na výkonovou motivaci klientky. Konkrétně, identifikovat oblasti, ve kterých selhává, i její silné stránky tak, aby tyto poznatky poté mohla využít pro svůj profesní i osobní rozvoj.

3 Anamnéza

3.1 Historie problému, rodinná a osobní anamnéza

Klientka studuje první semestr navazující magisterské psychologie. Dříve podle svých slov žila v domnění, že je pro ni kariéra velmi důležitá, byla přesvědčená, že se chce v životě orientovat na profesní úspěchy a nepřeje si mít děti. Toto přesvědčení podle ní souviselo s pocitem odpovědnosti vůči rodičům, pro které bylo vždy důležité, aby dcera podávala dobré výkony, zejména kladli důraz na vzdělání, „*dvojka je pro ně špatná známka*“.

Z DŮVODU ZACHOVÁNÍ ANONYMITY BYLY INFORMACE O RODINĚ SMAZÁNY.

Dřívější orientace na úspěšnou kariéru klientka dává do souvislosti také se svým partnerským životem, konkrétně s tím, že v té době žila s partnerem, který podle ní neměl vyhlídky na dobré zaměstnání. Ve vztahu s ním vnímala, že to bude muset být vždy ona, „*kdo se postará*“, kdo vydělá peníze a zajistí životní standard.

Zlom ve vnímání budoucí kariéry podle klientky nastal s novým partnerem, se kterým žije přes dva roky. Nynější partner podle jejích slov pochází z velice dobře situované rodiny, je finančně zajištěný a má vyhlídky na získání velmi dobrého zaměstnání (v současné době studuje stavební inženýrství, které klientka považuje za perspektivní obor). Klientka zjistila, že když nepocítuje odpovědnost, když nemá dojem, že „*se nikdo jiný nepostará*“ kariéra pro ni přestává být důležitá. Zmiňuje, že se jí v současné době nepříčí ani představa „*poloviční ženy v domácnosti*“ neboli částečného úvazku a představa rodinného domu s velkou zahradou, o kterou by se mohla starat, kde by mohla chovat zvířata (ke kterým velmi tíhne) a věnovat se činnostem, které jí naplňují. „*Ráda střídám činnosti, vyhovuje mi dělat věci podle sebe a svým tempem, pro své vlastní uspokojení,*“ říká s tím, že právě pocit uspokojení a naplnění z toho, co dělá, jí v dosavadních zaměstnáních chyběl.

3.2 Dosavadní profesní zkušenosti, studium a volnočasové aktivity

INFORMACE O DOSAVADNÍCH PROFESNÍCH ZKUŠENOSTECH A AKTUÁLNÍM ZAMĚSTNÁNÍ BYLY SMAZÁNY.

Klientka má pocit, že v současné práci neuplatňuje dovednosti vycházející z jejího oboru studia – myslí si, že vzhledem k psychologickému vzdělání by mohla, resp. měla pracovat na jiné pozici.

Klientka popisuje konkrétní situaci, kdy ve firmě měla na týden chybět kolegyně, se kterou dělají stejnou práci. Klientka věděla, že odpovědnost za všechny úkoly budou v době nepřítomnosti kolegyně na ní. Velmi se obávala, že udělá nějakou chybu (v práci při objednávkách operuje s velmi vysokými finančními částkami), kvůli které by firma prodělala. Snažila se na tuto situaci co nejdůkladněji připravit. Kolegyně však nakonec v práci nechyběla.

Podle slov klientky dosavadní zaměstnavatelé oceňovali její nadprůměrnou výkonnost a schopnost pracovat pod tlakem.

Co se týče kombinace studia a zaměstnání, klientka podle svých slov nemá problém zorganizovat si čas tak, aby zvládala obojí, i když přiznává, že někdy je to náročné. Studium ji

baví, obor psychologie ji zajímá, velmi ráda se v této oblasti dozvídá nové informace, proto téměř nikdy nevynechává přednášky.

V profesní, ale i osobní rovině se klientka dále považuje za nesoutěživou (svůj výkon obvykle nemá potřebu porovnávat s ostatními), po úspěšně zvládnutém náročném výkonu obvykle cítí spíše než hrdost a radost úlevu, že už to má za sebou. Dále se charakterizuje jako svědomitá a senzitivní ke stresovým situacím.

Volnočasové aktivity od dětství čas od času střídá, ráda se učí novým dovednostem.

V současné době ji baví ruční práce. Kromě toho relaxuje také sledováním seriálů. Naopak nikdy neměla vztah ke sportování, „*s přítelem maximálně někdy zajdeme n procházku.*“

4 Vyšetření

4.1 Použité metody

V rámci psychologického vyšetření byly použity následující psychodiagnostické metody: pozorování, rozhovor, administrace testu AHA – Pracovní postoje, dotazník motivace k výkonu (LMI) od autorů Schulera a Prochasky. Co se týče obou metod, shledávám klientku vzhledem k jejímu vzdělání a na základě rozhovoru a pozorování schopnou porozumět instrukcím a úkonům, které se vztahují ke zvoleným psychodiagnostickým metodám.

4.1.1 AHA – pracovní postoje

Test AHA – Pracovní postoje jsem vybrala proto, že považuji za přínosné porovnat sebezpůsobení klientky v oblasti motivace k výkonu s výsledky testu, který motivaci k výkonu měří přímo resp. prakticky. AHA obsahuje tři subtesty, a to: 1) porovnávání velikosti ploch, 2) kódování symbolů a 3) rozlišování mezi figurami. V první části druhého subtestu je respondent informován o počtu správných odpovědí a vyzván k predikci svého výkonu v další části subtestu. Ve třetím subtestu je respondent vyzván, aby test ukončil ve chvíli, kdy pocítí, že jeho koncentrace polevila. Po nějaké době se mu na obrazovce zobrazí: „*Vaše koncentrace viditelně polevila, přejete si test ukončit?*“ Maximální možná délka administrace testu je 30 minut. V rámci tří subtestů test měří 9 dimenzí. Co se týče reliability, podle autorů není možné ani smysluplně ji v tomto typu testu počítat.

4.1.2 Dotazník motivace k výkonu (LMI)

Dotazník LMI jsem vybrala z několika důvodů. Využívá se nejen v profesním kontextu, ale i v jiných oblastech, v nichž jde o výkon. Pro vyšetření klientky je to výhodou, neboť její obtíže pravděpodobně rovněž v některých ohledech přesahují rámec profesního

života. Další výhodou je jeho časová nenáročnost, administrace netrvá déle než 30 minut. Dotazník se skládá ze 17 dimenzí – koncept výkonové motivace tedy pojímá více ze široka než test AHA. Klient hodnotí 170 výroků na sedmistupňové škále („naprosto nesouhlasí“ až „zcela souhlasí“). Co se týče reliability ve smyslu vnitřní konzistence, celkový skóre dosahuje její hodnoty 0,96; jednotlivé škály se pak pohybují mezi hodnotami $\alpha = 0,64$ a 0,9.

4.1.3 Pozorování klientky při vyšetření

Klientka přišla na vyšetření upravená - pečlivě nalíčená (s výraznou rtěnkou) a učesaná. Její oblečení bylo čisté, adekvátní situaci a vzájemně sladěné. Její vzhled podle mého názoru odpovídal jejímu věku. Nejevila známky únavy a při celém vyšetření byla spolupracující.

Při navazování kontaktu se usmívala, byla milá a vstřícná. Během rozhovoru byla velmi komunikativní. Neodpovídala jen na otázky, ale často mluvila z vlastní iniciativy. Byla schopná vést rozhovor recipročně. Mluvila poměrně rychle, hlasitě a energicky, nebyla však zahlcující. Když jsme v rozhovoru přistoupily k osobnějším tématům, její hlas ubral na síle a mluvila pomaleji, tato změna však nebyla příliš výrazná. Hovořila plynule, nedělala jí problém formulace myšlenek - vzhledem ke svému studijnímu zaměření k tomu někdy používala odborná slova. Její slovní zásoba byla bohatá.

Klientka artikulovala zřetelně, její mimika ani gesta nevykazovala nápadné prvky. Oční kontakt navazovala přirozeně. Podle výrazu obličeje se zdálo, že rozhovoru věnuje veškerou pozornost.

Vystupování klientky nevykazovalo žádné známky psychopatologie.

4.2 Výsledky vyšetření

V následujících řádcích nejdříve shrnu výsledky jednotlivých vyšetření a poté se je pokusím komplexně interpretovat.

4.2.1 AHA

Klientce byl nejdříve na počítači administrován test AHA v rámci Vídeňského systému. Systém posléze vygeneroval výsledky – hrubé skóre z jednotlivých dimenzí převádí na percentily a T-skóre (viz tabulka 1), a to dle norem dat získaných mezi lety 2000 až 2007 ve výzkumné laboratoři SCHUHFRIED (N = 429, z toho 43,1 % žen a

56,9 % mužů). Průměrný věk ve vzorku byl 41,69 let ($s = 16,95$). Systém při přepočtu hrubých skóre rozlišuje mezi dvěma věkovými skupinami, a to do 59 let (N=359) a nad 60 let (N=70).

Tabulka 1 Výsledky jednotlivých dimenzí testu AHA

proměnná testu	hrubý skóre	percentil	T
Porovnání velikosti ploch			
přesnost	0,93	95	66
rozhodnost	14	74	56
impulzivita vs. reflexivita	191300	86	61
Kódování symbolů			
úroveň výkonu	58	84	60
úroveň náročnosti	-0,14	54	51
frustrační tolerance	-0,01	21	42
diskrepance cíle	25	57	52
Rozlišování tvarů			
motivace k výkonu	216	16	40
doba zpracování	7:24		

Co se týče *motivace k výkonu*, klientka dosáhla výrazně nízké hodnoty. Naopak, velmi vysoké hodnoty má klientka dimenzi *přesnost*, nadprůměrné pak také v proměnných *reflexivita a úroveň výkonu*. Bohužel není k dispozici údaj o reliabilitě pro výpočet intervalu spolehlivosti, díky kterému bychom mohli posoudit, do jaké míry je výše zmíněná interpretace zkreslena chybou měření. Navíc nemáme konkrétnější informace o vzorku, podle kterého normy vznikly, a nelze tedy vyloučit, že nějaká jeho charakteristika (nebo okolnosti testování) výsledky nezkreslily.

4.2.2 LMI

Následovala administrace dotazníku LMI. Výsledky (tedy celkový skóre a skóre jednotlivých dimenzí) byly převedeny na percentily a staniny dle českých norem pro ženy z roku 2011, kdy N = 394. Věk probandů se pohyboval mezi 18 a 80 lety ($m = 31,63$; $s = 9,83$).

Tabulka 2 Výsledky měření

Škála	Hrubý skóre	percentil	staniny
Vytrvalost	28	2	1
Dominance	42	32	3

Angažovanost	38	36	3
Důvěra v úspěch	32	3	1
Flexibilita	34	2	1
Flow	44	29	3
Nebojácnost	26	8	1
Internalita	48	35	3
Kompenzační úsilí	57	74	7
Hrdost na výkon	47	7	1
Ochota učit se	58	96	9
Preference obtížnosti	26	4	1
Samostatnost	42	25	3
Sebekontrola	4	10	1
Orientace na status	36	9	1
Soutěživost	33	15	2
Cílevědomost	43	36	3
Celkový skóre	674	5	1

Graf 1

Jak můžeme vidět v Tabulce 2, co se týče celkové hodnoty motivace k výkonu, klientka dosáhla podprůměrného skóre, přičemž 95% interval spolehlivosti = (581 – 793,92); vyjádřeno percentily = (1 - 38). Klientka dále dosáhla vysoce nadprůměrné hodnoty v dimenzi *ochota učit se* a nadprůměrné hodnoty u dimenze *kompenzační úsilí* (viz Graf 1). Údaj o reliabilitě jednotlivých škál pro výpočet intervalu spolehlivosti není k dispozici).

Ve většině ostatních dimenzí klientka dosáhla podprůměrné až výrazně nízké hodnoty. Ovšem tyto výsledky mohou být zkresleny vzorkem, podle kterého byly vytvořeny normy, neboť se jednalo o uchazeče o pozice ve středním a vysokém managementu. Lze tedy předpokládat, že volili odpovědi tak, aby zvýšili pravděpodobnost svého přijetí. Klientka byla v jiné pozici – dotazník vyplňovala za účelem sebepoznání, což s velkou pravděpodobností vedlo k tomu, že ji dotazník „podměřil“, tedy zjistil neadekvátně nižší (v případě kompenzačního úsilí možná naopak vyšší) hodnoty.

4.2.3 Integrace výsledků

Mám-li se pokusit propojit výsledky testu AHA, dotazníku LMI, pozorování a rozhovoru, lze říci, že výkonová motivace jako taková je u klientky spíše nízká. V testu AHA podávala klientka v prvním úkolu velmi nadprůměrný výkon, který však v dalších úlohách postupně klesal. Nízká hodnota proměnné *motivace k výkonu* v úloze *Rozlišování tvarů* je pravděpodobně způsobena tím, že klientka „uposlechla“ hned první výzvu k ukončení testu („*Vaše koncentrace evidentně klesla. Přejete si ukončit test?*“), čímž se připravila o získání více správných odpovědí. Vysoká hodnota proměnné *přesnost a úroveň výkonu* však naznačuje, že klientka je schopná podat vynikající výkon. Zdá se ale, že to nedělá proto, že by sama chtěla, ale vedou ji k tomu jiné motivy – s přihlédnutím k výsledkům LMI pravděpodobně obavy z neúspěchu. To může souviset s vnímanou odpovědností vůči rodičům, kteří od ní vždy vyžadovali výborné výsledky, a s pocitem odpovědnosti v minulém vztahu, kde vnímala, že ona bude muset být ta, kdo finančně zajistí společný život. V tomto ohledu klientka v rozhovoru uvedla: „*Dokážu podat dobrý výkon, i ve stresové situaci, ale je to pro mě tak náročné a stresující, že z toho potom nemám dobrý pocit, jen si říkám, že už*

nic takového nechci nikdy zažít.“ To dokládá i velmi nízká hodnota *preferencí obtížnosti, hrdosti na výkon a soutěživosti* (opět je však třeba připomenout, že tyto hodnoty mohly být do jisté míry podměřeny).

Zlom ve vnímání důležitosti své budoucí kariéry mohlo kromě příchodu nového partnera podpořit také odstěhování, odpoutání se od rodičů, kdy si klientka uvědomila, že vždy nemusí podávat výborné výkony, což pro ni mohlo znamenat velkou úlevu. Zároveň si pravděpodobně uvědomila, že pro ni velké kariérní úspěchy ani nejsou sami o sobě důležité.

Za klientčinu silnou stránku lze dle výsledku dotazníku LMI považovat ochotu učit se. Jak sama uvedla, ráda se učí novým věcem, dozvídá se nové informace, nevynechává přednášky, a to ani v období, kdy je časově vytižená. To může vysvětlovat, proč je vždy ze začátku nadšená z nového zaměstnání – ne kvůli jeho náplni, ale protože ji baví získávat nové informace a dovednosti. Jak se ale tyto dovednosti stanou rutinou, uvědomí si, že ji práce jako taková nenaplňuje. Rovněž se domnívám, že by obava z toho, že ji zaměstnavatel zahrne velkým množstvím náročných úkolů, mohla souviset s tím, že byla svědkem psychického kolapsu své matky, které bylo způsobené velkou pracovní zátěží.

Pocit nenaplnění může být podle mého úsudku také způsoben tím, že se klientce doposud nepodařilo najít si práci v oboru, který studuje a který ji baví a že si odchodem ze zaměstnání chce nechat „otevřené dveře“. Zde může hrát roli i čas strávený studiem a vědomosti a dovednosti v něm nabyté, které by se jí zdály v zaměstnání v jiném odvětví nevyužité.

Alternativním vysvětlením častého střídání zaměstnání může být (nebo mu alespoň přispívat) také obecný nedostatek vytrvalosti. Tomu nasvědčuje velmi nízká hodnota této dimenze v dotazníku LMI (která však může být „podměřena“ kvůli normám) a brzké ukončení třetí úlohy v testu AHA.

5 Závěr a doporučení

Klientka podstoupila psychologické vyšetření, jehož cílem bylo identifikovat silné a slabé stránky její motivace k výkonu. Za poslední tři roky několikrát vystřídala zaměstnání, které ji ze začátku velmi bavilo, po určité době jí však přestalo motivovat, protože neměla pocit, že ji naplňuje a má smysl – navíc vyžaduje k tomu neúměrné úsilí a nasazení. Obává se však, že by

ji časté střídání zaměstnání mohlo v očích potenciálního budoucího zaměstnavatele znevýhodnit. Výsledky vyšetření poukázaly na to, že klientka vykazuje nižší míru motivace k výkonu, ovšem je schopna podávat výborné výkony. Je k tomu však často vedena strachem z neúspěchu, spíše než orientací na status nebo hrdostí na výkon. Zároveň dosahuje vysoké hodnoty co se týče ochotě učit se novým věcem.

Vzhledem k výše uvedenému - zejména k nízké hodnotě výkonové motivace a vysoké hodnotě ochoty učit se, bych klientce doporučila zaměřit se více na průzkum toho, jaký typ práce by ji bavil a naplňoval. To znamená vyhradit si více času např. na vyhledání a zkoušení praxí resp. stáží v oboru psychologie. To by pravděpodobně vyžadovalo omezit nasazení v současném zaměstnání, což by samozřejmě mohlo omezit rozpočet klientky. Najít způsob, jakým by se tyto dvě oblasti daly kombinovat nebo propojit tak, aby to klientce co nejvíce vyhovovalo, by mohlo být cílem další psychologické konzultace.

Dále se domnívám, že by bylo vhodné zaměřit se na klientčin strach z neúspěchu a úzkost, která z toho plyne. K detailnějšímu pohledu na tuto problematiku by podle mého názoru bylo vhodné administrovat klientce na příštím vyšetření dotazník zabývající se sebehodnocením a sebezpojetím. V tomto ohledu bych doporučila zapojení nějaké formy pohybové aktivity, které se dosud klientka nevěnovala a která by jí mohla pomoci regulovat stres spojený se strachem z neúspěchu. Navrhují pohybovou aktivitu zaměřenou na trénink vytrvalosti (běh, plavání apod.), ale zásadní spíše je, aby klientku daný typ sportu bavil a mohla díky němu relaxovat.

Zdůrazňuji, že pro detailnější doporučení a interpretaci by bylo třeba, aby klientka podstoupila další psychologické vyšetření, kde by jí byly administrovány další psychodiagnostické nástroje, abychom získali celistvější vzhled do problému, který klientka pocítuje. Mohly by se zapojit např. výše zmíněné nástroje zaměřující se na sebehodnocení a sebezpojetí. Dále by bylo vhodné více se věnovat zvládání stresu spojeného se strachem z neúspěchu, kde by klientce mohla být doporučena forma terapie nebo relaxačních technik, která by co nejvíce odpovídala jejím potřebám a zájmům.

Vypracovala: